

Схвалено Вченою радою Інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Протокол № ____ від “26” лютого 2013 р.

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Директор Інституту філології
проф. Г.Ф.Семенюк
« ____ » _____ 2013 р.

ПОЛОЖЕННЯ

про творче вступне випробування для вступників на спеціальність
«Літературна творчість»

Творче вступне випробування – професійно зорієнтоване випробування, на якому випускник демонструє знання, уміння й навички, що засвідчують його здатність до художньо-образного відтворення дійсності через конкретні родово-жанрові форми, а також (або) літературно-критичне мислення.

Мета творчого вступного випробування – виявлення творчих обдарувань абітурієнтів, їхньої здатності до майбутньої професійної діяльності, уміння оригінально, образно, аргументовано, яскраво й переконливо писати художні, літературно-критичні і перекладні твори.

Вступник у ході творчого вступного випробування має виявити таланти, творчі навички, уміння з'ясувати сутність подій і явищ, аналізувати та узагальнювати. Вступник має засвідчити глибокі знання загальноосвітніх предметів, зокрема профільюючих навчальних дисциплін відповідно до програми середньої загальноосвітньої школи, а також усвідомлення місії творчої роботи і моральної відповідальності за написане, уміння добре обдумати сюжет і композицію твору і знайти переконливі аргументи для підтвердження своєї думки. Літературна творчість – це завжди новизна, оригінальні думки, погляди, свіжі образи, втілені в досконалу форму. Творча особистість не може обійтися без добре розвиненої уяви, інтуїції, загальної ерудиції, уміння оперативно відгукуватися на актуальні питання, глибоко і компетентно проникати у суть подій і явищ, правдиво узагальнювати їх з погляду загальнолюдських, державних і національних інтересів, сміливо, цікаво й переконливо висловлювати власні думки.

Творчий вступне випробування проходить у два етапи.

Перший етап: прийом творів на творче вступне випробування й оцінка їх членами комісії.

Другий етап:

- виконання творчого завдання на задану тему (вір, етюд, пастель, образок, рецензія);

- співбесіда з питань літературної творчості (програма додається) і за представленими вступником на творче вступне випробування.

Умови конкурсу.

1. До участі у першому етапі творчого вступного випробування конкурсу допускаються абітурієнти, чії твори написані українською мовою, раніше не оприлюднені, або ж надруковані у вигляді книг чи окремих публікацій.

2. Термін подання творів – із 1 по 31 липня 2013 року. Твори на творче вступне випробування слід подавати за адресою:

Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, бульвар Шевченка, 14, кімната 117, тел. 239-32-34;

або ж: приймальна комісія Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, проспект Глушкова, 2, корп. 1.

3. Обсяг творів – до 12 сторінок (0,5 друк. арк., 20000 знаків). Рукописи подаються у роздрукованому вигляді (машинопис).

4. Подані твори можуть бути написані в різних жанрах: художні (фрагмент роману, повісті, а також оповідання, поеми, вірші, драми, переклади); наукові (статті, рецензії, огляди); публіцистичні (репортажі, інтерв'ю, нариси, есе, памфлети); художні переклади.

5. Твір має мати заголовок і бути підписаний вступником.

6. На окремому аркуші слід зазначити: ім'я та прізвище автора, домашню адресу, телефон. Також додаються: заява на участь у творчому вступному випробування, коротка інформація про автора і рекомендації творчих спілок (якщо вони є).

7. Твір оцінюється так: актуальність, концептуальність – 20 балів загальної оцінки; образність і сюжетно-композиційне оформлення – 20 балів; уміння аргументувати і творчо інтерпретувати події і явища – 20 балів; мовно-виражальні та ритміко-інтонаційні засоби – 15 балів.

8. Творче завдання на задану тему (твір, етюд, пастель, образок, рецензія) оцінюється так: 23-25 балів – завдання виконано оригінально, образно, яскраво й переконливо, а якщо це рецензія – виявлено оволодіння термінологією, логічну цілісність і аналітизм; засвідчено відмінне знання творів шкільної програми; виклад думок підкріплено цитуванням художніх текстів; відсутність фактичних і стилістичних помилок; повне розкриття теми; виявлено новизну художнього мислення і стилістичну вправність; 16-22 бали – завдання виконано добре, засвідчено відмінне знання творів шкільної програми; виклад думок підкріплено цитуванням художніх текстів, але допущено незначні стилістичні помилки, належним чином розкрито тему, але недостатньо виявлено оригінальність, образність, яскравість і переконливість, а якщо це рецензія – недостатньо виявлено оволодіння термінологією, логічну цілісність і аналітизм; 11-15 балів – тему висвітлено частково, виявлено стилістичну незграбність та невміння самостійно викладати думки, твір не відповідає заявленій темі; виявлено погане знання програмових художніх творів; 0-5 балів – виявлено незнання програмових

художніх творів; невміння образно, грамотно й послідовно викладати думки; твір не відповідає заявленій темі.

9. На творче вступне випробування випускник разом з іншими документами та матеріалами може представити рекомендації творчих спілок, дипломи лауреата та переможця творчих конкурсів.

10. За результатами першого та другого етапів комісія рекомендує вступників, які набрали 75-100 балів, до участі у вступних випробуваннях на спеціальність «Літературна творчість».

11. Особи, які у зазначений час у творчому вступному випробування участі не брали, до участі у подальших випробуваннях на спеціальність «Літературна творчість» не допускаються.

12. Іноземні громадяни можуть взяти участь у творчому вступному випробування відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців», постанови Кабінету Міністрів України від 26.02.93, №136 «Про навчання іноземних громадян в Україні», Указу Президента України від 25.03.94, №122/94 «Про заходи щодо розвитку економічного співробітництва України з суміжними прикордонними областями Російської Федерації» та Положенням «Про прийом іноземців та осіб без громадянства на навчання до вищих навчальних закладів», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.98, № 1238.

**ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ
З ПИТАНЬ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ
І ЗА ПРЕДСТАВЛЕНИМИ НА ТВОРЧЕ ВСТУПНЕ
ВИПРОБУВАННЯ ТВОРАМИ***

1. Розкрийте жанрові особливості, тему, художню ідею Ваших творів. Як Ви розумієте поняття трансформація художніх ідей.

2. У межах якого віршування написано Ваш твір? Як Ви розрізняєте силабічне, силабо-тонічне і тонічне віршування?

3. Що Ви можете сказати про вічні теми і образи у літературі і мистецтві. Чи зустрічаються вічні образи у Вашій творчості? Прокоментуйте їх.

4. До якого напрямку Ви зараховуєте свої твори? Поняття про літературний процес, його етапи. Літературні напрями. Основні прикмети напрямку, близького Вам.

5. Чи пробували Ви свої сили в драматургії? Драматичний конфлікт. Засоби творення образів у драматичному творі. Особливості композиції драматичного твору. Жанри драматичних творів. Які елементи драматургії Ви використовуєте у своїх творах?

6. Хто є Вашим улюбленим українським романістом? Які його твори Ви читали? Поняття про епічні жанри: роман, повість, оповідання. Історичний роман. Багатоплановість великих епічних творів. Які елементи «епічного мислення» використовуєте?

7. Дайте характеристику малих епічних форм (оповідання, нарис, новели). Які малі епічні форми є Вашими улюбленими. Схарактеризуйте їх.

9. Сюжет твору. Розкрийте сюжет Вашого твору. Особливості композиції, засоби характеротворення. Роман у новелах. Які романи у новелах Ви читали і чим вони Вас приваблюють?

10. Ви лірик? Лірика Вам до душі? Лірика як вид літератури. Жанрове багатство лірики. Ваші улюблені ліричні жанри?

11. Художній образ, образне відтворення дійсності у творах мистецтва. Дайте характеристику системи образів у Ваших творах.

12. Дайте характеристику художньої мови Ваших творів. Зверніть увагу на лексику, фігури і тропи, фігури поетичного синтаксису.

13. Чи зустрічаються елементи романтизму у Вашій творчості. Прокоментуйте їх. Дайте характеристику романтичної поезики. Розкажіть про Ваших улюблених письменників-романтиків.

14. Що Ви скажете про історичне підґрунтя Ваших творів? Розкрийте проблему «історична основа і художній домисел».

15. Чи зустрічається у Вашому творі образ матері? Розкрийте його. Хто ще з письменників звертався до образу матері. Схарактеризуйте їхні твори.

* Перелік питань сформульовано відповідно до програми з української літератури, програма надрукована у збірнику: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Довідник. – К: ВПЦ «Київський університет», 2007.

16. Як Ви розумієте поняття «ідейно-естетичне кредо». Розкажіть про своє ідейно-естетичне кредо. Розкрийте ідейно-естетичне кредо Т.Шевченка (на матеріалі «Заповіту»).

17. Як Ви розумієте поняття «алегорія», «алегоричний зміст» твору? Розкрийте елементи алегорії у Вашій творчості. Жанри: байка і притча.

18. Автор у творі. Прокоментуйте цю проблему на матеріалі Ваших творів.

19. Роль звукових та зорових деталей. Поняття про персоніфікацію. Розкрийте їх на матеріалі Ваших творів.

20. Особливість стилю. Версифікаційна майстерність, багатство риторичних фігур, мелодійність. Розкрийте ці проблеми на матеріалі Ваших творів або творів улюблених письменників.

21. Новаторський характер твору, сюжетна інтрига, символічність образів, умовність зображення. Дайте характеристику цих складових Вашого доробку або Вашого улюбленого твору.

22. Біблійні образи і мотиви, їх роль в українській літературі ХІХ-ХХ ст. Їх місце і функція у Ваших творах.

23. Як Ви розумієте автобіографічну основу творів, засоби психологізму та індивідуалізації? (наведіть приклади з творів шкільної програми, Ваших творів).

24. Загальна характеристика поетизації праці, народної моралі й етики. Прокоментуйте їх на матеріалі Ваших творів і творів українських письменників.

25. Осмислення «людина і природа» у Ваших творах, у творах українських письменників.

26. Жанрове багатство поезії. Верлібр. Проілюструйте їх прикладами з Вашого доробку та доробку українських письменників.

27. Що таке «урбаністична» проза, «урбаністична» поезія? Схарактеризуйте образ міста у Вашій творчості.

28. Сатира і гумор. Комедійність ситуацій, народний гумор, дотепність, іронія, сарказм. Ви ними користуєтесь? Розкрийте їх.

29. Міфологічне підґрунтя художніх творів. Дайте характеристику міфологічних мотивів у Вашій творчості. Поняття «міфопоетика» (на матеріалів «Лісової пісні» Лесі Українки).

30. Розкрийте символіку назв творів М.Коцюбинського, Ваших творів. Як Ви працюєте над назвою твору?

31. Ліро-епічні жанри у творчості Т.Шевченка, у Вашій творчості.

32. Як Ви розумієте поняття «пафос твору». Які види пафосу притаманні Вашим творам?

33. Образ оповідача, стиль, ліричні відступи (на матеріалі ранніх балад Т.Шевченка і Ваших творів).

34. Засіб сну, роль умовності й фантастики у літературі, зокрема у Вашому доробку.

35. Майстерність описів, діалогів, багатство мови, змістова та мистецька виразність художніх деталей. Оцініть Ваші твори саме під таким кутом зору.

36. Ліричний герой. Схарактеризуйте ліричного героя Ваших творів.
37. Версифікаційне багатство Ваших творів. Особливості віршування.
38. Особливості інтимної лірики (на матеріалі творів шкільної програми, Ваших творів).
39. Роль пейзажів у Ваших творах (пейзажі, портрети, інтер'єри).
40. Лірика роздуму і лірика почуттів. Проілюструйте їх на матеріалі Ваших творів або творів улюбленого письменника.

ПРОГРАМА З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УСНА НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ

Поняття про основні жанри фольклору - думи, балади, історичні пісні, обрядові, родинно-побутові, ліричні пісні, перекази, легенди, казки, загадки, прислів'я, приказки - їх роль і місце в духовному житті українського народу, характерні особливості художньої мови, своєрідність віршування. Подібне й відмінне в баладі, думі та історичній пісні.

Афористичні жанри - прислів'я, приказки, загадки. Тематика.

Казки та легенди

"Мудра дівчина". Художня специфіка. Особливість функції загадок у казці. Роль гротеску.

"Про правду і кривду". Моральний та соціальний конфлікти у казці. Засоби протиставлення персонажів.

"Кирило Кожум'яка". Художня специфіка легенди-казки.

"Котигорошко". Художні засоби героїзації.

"Котик і Півник", "Коза-дереза". Казки про тварин. Художні особливості.

Билини

Найдавніший героїчний епос слов'ян, зокрема Київської Русі. Билини (старини) про Іллю Муромця, Добриню Никитича й Альошу Поповича. Поняття про синкретичне мистецтво.

Думи

Теми й герої, творці та виконавці дум. Особливості виконання. **"Дума про козака Голоту"**. Образ, тема волі, художня ідея, поетична специфіка, композиція, художня мова.

"Дума про Марусю Богуславку". Легендарний образ полонянки, героїзм її вчинку. Особливості ідеї патріотизму у творі.

"Дума про Самійла Кішку". Художня трансформація історичного факту. Особливості композиції, характеротворення, художньої мови. Мотиви героїзації персонажів у думі.

"Хмельницький і Барабаш". Історична основа, художня ідея. Особливості композиції, характеротворення. Роль антитези в поетичній структурі думи.

Історичні пісні

"Зажурилась Україна, бо нічим прожити...". Історична основа, художня ідея. Особливості композиції, образності, віршування.

"Ой був в Січі старий козак...". Історична основа, художня ідея. Особливості композиції, характеротворення, художньої мови, віршування.

"Чи не той то хміль...". Художня ідея, символічні образи, паралелізми.

"Пісня про Устима Кармелюка". Образи історичних осіб, змальовані народною уявою. Особливості поезики.

Балади

Історичні балади

"Пісня про Байду". Історична основа і художній домисел, ідея. Особливості композиції, художньої мови. Тема патріотизму в баладі та засоби її втілення.

"Ой Морозе, Морозенку...". Історична основа, художня ідея. Особливості композиції. Засоби героїзації.

Ліричні балади

"У неділю рано зілля копала...". Характер конфлікту в пісні-баладі. Специфіка композиції, національний характер символів та мотивів. Мотиви балади в українській літературі.

"Ой чиє ж то жито, чий ж то покоси...". Відгомін первісних вірувань. Засоби відтворення гостроти конфлікту, вираження народної моралі. Мотиви пісні в поезії Т.Шевченка.

Обрядові пісні Колядки, щедрівки

"Як ще не було початку світа". Дохристиянські уявлення наших предків про створення неба і землі. Образ міфічного дерева як осі Всесвіту. Трикратність. Особливості віршування.

"Ой рано, рано кури запіли". Відтворення дохристиянських вірувань. Архаїчні форми як свідчення давності української мови. Трикратність. Особливості віршування.

"Ой у нашого господарика". Поєднання дохристиянських та християнських уявлень. Форми доброзичення господареві та вшанування гостей. Особливості побудови речень, роль пестливих слів. Неримований вірш.

"Щедрик" в обробці М.Леонтовича. Художні особливості. Популярність твору у світі.

Теорія літератури. Роди та жанри, мотиви у фольклорі. Визначення жанру обрядового фольклору — *колядок, щедрівок, веснянок, весільної поезії. Дума, історична пісня, лірична пісня, балада.*

ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Запровадження 988 р. християнства і засвоєння релігійної та світської *перекладної літератури* старослов'янською мовою: біблійних книг, апокрифів, житійних повістей та оповідань, патериків, повістей про Троянську війну, Александра Македонського ("*Александрія*"), Варлаама і Іоасафа, афоризмів ("*Бджола* ").

Оригінальна література. Жанрово-тематична природа *літописів* як історико-художніх текстів. *Лаврентіївський літописний звід* (1377) і південноруський *Іпатіївський літописний звід* (до 1425), що містять "Повість минулих літ".

"Повість минулих літ". Особливість художності твору. Оповіді про засновників Києва, про смерть Олега, про помсту Ольги древлянам, про Кожум'яку, про білгородський кисіль.

Повчальна література. "*Слово про Закон і Благодать*" Іларіона Київського, "*Поучення*" Володимира Мономаха.

"Слово о полку Ігоревім". Історичне підґрунтя твору. Співвіднесеність історичних подій у поемі та літописному оповіданні про похід Ігоря.

Проблема авторства; декларування нової манери письма порівняно з "віщим Бояном", використання дохристиянських міфопоетичних та фольклорних традицій. Природа в поемі. Образи Руської землі та "землі незнаємої". Образи воїнів, Ігоря, Святослава Київського та інших князів. Образ Ярослави, його композиційна та ідейно-естетична роль.

"Галицько-Волинський літопис". Загальна характеристика. Синтез героїчного й релігійного у творі. Історичні постаті в літописі. Образи князів Данила та Василька. Оповідання про євшан-зілля.

Ораторська і житійна проза доби Середньовіччя; патріотична ідея творів.

Піднесення культури, літератури, науки, освіти в епоху Відродження. Поширення освіти, створення широкої мережі шкіл. Книговидавнича справа. Острозька Біблія - найвидатніша пам'ятка книгодрукування XVI ст.

Розвиток *полемічної літератури* у зв'язку з Берестейською унією 1596 р.

Іван ВИШЕНСЬКИЙ. "Послання до єпископів"

Біографічні відомості. Огляд творчості.

"Послання до єпископів". Жанр, зміст, художня спрямованість, засоби творення сатиричного та комічного. І.Франко про І.Вишенського.

Для самотійного читання. "Писання до всіх, спільно в Лядській землі живущих".

Теорія літератури. Бароко. Жанр послання.

Драматургія

Становлення й розвиток драматургії в давній українській літературі. Основні жанри.

Історична драма ("Милість Божя..." невідомого автора, "Володимир" Ф. Прокоповича).

Інтермедії соціального та побутового характеру.

Вертепна драма ("Цар Ірод").

Теорія літератури. Поняття про історичну драму, інтермедію та вертепну драму. Класицизм.

Козацькі літописи

"Літопис Самовидця". Запис під 1663 роком *"Чорна рада у Ніжині"* (скорочено). Два ворожі табори - Сомка та Брюховецького. Згадка про полковника-попа Івана Шрама. Жорстока розправа Брюховецького і царського уряду над Сомком та його прихильниками.

"Історія Русів". Своєрідний трактат про історичний розвиток України від давнини до другої половини XVIII ст. Обстоювання думки про те, що історія південно-східних слов'ян починається від Яфета (сина біблійного Ноя), родоначальника цих племен, а Київська Русь - першодержава українського народу. Центральні події літопису. Фрагмент **"Хмельницький, Барабаш і рескрипт короля"**. Оповідь про утиски й пограбування українського народу польською шляхтою та військом. Фрагмент **"Прокламація гетьмана Мазени"**. Нехтування договорів між Україною та Московським царством.

Поезія

Виникнення і розвиток віршованої літератури. Найвидатніші представники. Мандровані дяки. Значення їх творчості для становлення *силаботоніки* та літературної мови на народній основі. Художня спадщина Климентія Зіновієва та Івана Некрашевича.

Історичні вірші (**Касіян Сакович "Вірші на жалісний погреб шляхетного лицаря Петра Конашевича-Сагайдачного..."**, анонімний **"Висипався хміль із міха..."**).

Теорія літератури. Поняття про *силабічне, силаго-тонічне віршування, бурлеск і травестію.*

Григорій СКОВОРОДА. "Всякому місту - звичай і права...", "Ой пташино жовтобока...", "Чистий можеш быть собою...", "De libertate", "Бджола і Шершень", "Зозуля і Дрізд", "Розмова, звана Алфавіт, чи Буквар світу" (уривок), "Вдячний Еродій"

Огляд життя і творчості.

Загальна характеристика філософських поглядів та естетичних засад.

Збірка "Сад божественних пісень". Тема та художні ідеї пісні 10-ї ("Всякому місту - звичай і права..."), її ритмічна своєрідність, засоби сатири, особливості мови. Алегорична і пряма мова пісні 18-ї ("Ой пташино жовтобока..."), її ритмічна своєрідність, фольклорна закоріненість. Тема та художні ідеї пісні 20-ї ("Чистий можеш быть собою..."), трансформація біблійних образів. Роль риторичних вигуків і звертань.

Мотиви свободи в поезії "De libertate".

Збірка "Байки Харківські". Теоретичні погляди на *байки* та *притчі* в передмові до збірки. Художня трансформація філософських ідей у байках "Бджола і Шершень", "Зозуля і Дрізд".

Ідея "сродної" праці у філософському трактаті "Розмова, звана Алфавіт, чи Буквар світу".

Притча "Вдячний Еродій". Педагогічні погляди Г.Сковороди. Тема та провідна художня ідея твору.

Теорія літератури. Трактат, діалог, притча, байка.

НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА. ЛІТЕРАТУРА XIX - ПОЧАТКУ XX ст.

Становлення нової української літератури, її гуманістичний та демократичний характер. Зв'язок із фольклором, давньою літературою, театром. Мова нової української літератури.

Т. Шевченко - основоположник нової української літератури.

Петро ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ. "Пан та Собака", "Дві пташки в клітці"

Огляд життя і творчості.

"Пан та Собака". Перша літературна віршована байка в новій українській літературі. Алегоричний зміст, сатиричне спрямування, художня досконалість байки.

"Дві пташки в клітці". Майстерність алегоричних образів у творі.

Теорія літератури. Байка.

Іван КОТЛЯРЕВСЬКИЙ. "Енеїда", "Наталка Полтавка"

Огляд життя і творчості.

"Енеїда". Жанровий різновид. Проекція сюжету Вергілія на українську історію та сучасність. Розвиток давньоукраїнської бурлескової традиції. Неоднозначність персонажів. Елементи сатири.

"Наталка Полтавка". Зв'язок драматургії І. Котляревського з давньою українською драмою і новаторський характер п'єси. Особливості жанру "малоросійської опери", провідні художні ідеї. Принцип групування персонажів, засоби характеротворення.

Теорія літератури. Просвітницький реалізм. Алюзія. Бурлеск. Водевіль. Вульгаризми. Мелодрама. Травестія.

Євген ГРЕБІНКА. "Човен", "Ведмежий суд", "Пшениця", "Мірошник", "Рибалка", "Лебідь і Гуси"

Огляд життя і творчості.

"Човен". Одна з перших романтичних балад в українській літературі. Алгоричний зміст. Романтична поетика. Вплив фольклору.

"Ведмежий суд". Афористичність назви. Фабула і мораль. Національне і загальнолюдське в байці.

"Мірошник". Фабула, мораль, художні особливості твору.

"Пшениця". Народне прислів'я про зерно і полуку як основа моралі байки. Особливості фабули та композиції.

"Рибалка". Викривальний пафос твору.

"Лебідь і Гуси". Викривальний пафос твору. Актуалізація принципів народної моралі.

Теорія літератури. Романтизм, балада.

Григорій КВІТКА-ОСНОВ'ЯНЕНКО. "Маруся", "Конотопська відьма", "Сватання на Гончарівні"

Огляд життя і творчості.

Перший прозаїк нової української літератури. Вплив філософських ідей та літературної спадщини Г. Сковороди, І. Котляревського. Орієнтація на народне світобачення, принципи фольклорної поетики, стилістику сентименталізму та реалістичну художню типізацію.

"Маруся". Жанр твору. Тема. Оцінка поведінки героїв з морально-етичного погляду. Гуманне ставлення до селянства: ідеалізація щирості родинних стосунків, християнської терплячості. Багатство етнографічного матеріалу, мови. Художня трансформація просвітницьких ідей.

"Конотопська відьма". Жанр твору. Тема. Поєднання реального й фантастичного в повісті. Художня ідея. Образи сотника Забрюхи, писаря Пістряка та інших.

"Сватання на Гончарівці". Художні особливості драматургії Г.Квітки-Основ'яненка. Ознаки комічної опери, сатиричної комедії, водевілю у творі. Тема, художня ідея твору.

Теорія літератури. Сентименталізм, повість.

Діяльність "Руської трійці". Творчість М.Шашкевича, І.Вагилевича, Я.Головацького. "Русалка Дністровая".

Тарас ШЕВЧЕНКО. "Причинна", "Катерина", "До Основ'яненка", "Іван Підкова", "Гамалія", "Гайдамаки", "Назар Стодоля", "Розрита могила", "Заповіт", "Три літа", "Сон" ("У всякого своя доля..."), "Єретик", "Великий льох", "Наймичка", "Кавказ", "І мертвим, і живим...", "Мені однаково, чи буду...", "Садок вишневий коло хати...", "Полякам", "Іржавець", "Варнак", "У Бога за дверми лежала сокира...", "І виріс я на чужині...", "У нашім раї...", "Не тополю високою...", "І широкою долину...", "Зацвіла в долині...", "Художник", "Неофіти", "Доля", "Муза", "Слава", "Юродивий", "Я не нездужаю, нівроку...", "Ісаія. Глава 35", "Марія", "Молитва"

Життєвий шлях.

Ранній період творчості (1838-1843)

Проблематика. Відображення історичних реалій, стилів, методів першої половини ХІХ ст. Художня трансформація народнопісенної символіки творчим генієм Т.Шевченка.

"Причинна". Фольклорна основа балади. Ознаки романтизму. Ліричні відступи, їх види.

"Катерина". Жанр, проблематика, персонажі. Образ оповідача, стиль, ліричні відступи.

"До Основ'яненка". Жанр послання, ідейний зміст, роль риторичних фігур.

"Іван Підкова", "Гамалія". Історична основа, жанр, сюжет і композиція, ідейний зміст. Романтичні образи козацьких ватажків.

"Гайдамаки". Історична основа, жанр, сюжет і композиція, героїко-трагічний пафос. Образи Яреми, Залізняка і Гонти.

"Назар Стодоля". Жанр. Природа конфлікту. Особливості сюжету та композиції. Характеристика персонажів. Ліризм і гумор у зображенні людських почуттів та стосунків.

Другий період творчості (1843-1847)

"Розрита могила". Осуд колоніальної політики царизму в Україні. Авторська характеристика образу Б.Хмельницького.

"Заповіт". Ідейно-естетичне кредо, передчуття майбутньої долі.

"Три літа". Жанр, ідейний зміст, проблематика твору.

"Сон" ("У всякого своя доля..."). Жанр, проблематика, ідейний зміст. Сатира, гротеск, засіб сну, роль умовності й фантастики.

"Єретик". Жанр, історична основа, персонажі, ідейний зміст, інакомовність.

"Великий льох". Жанр. Поєднання реального і містичного як засіб романтичного осягнення трагічних епізодів української історії. Оцінки державної діяльності Б.Хмельницького та І.Мазепи. Своєрідність композиції. Роль епіграфа.

"Наймичка". Сюжет і композиція, проблематика, ідейний зміст. Гуманістичне звучання твору. Картини селянського побуту, обряди та звичаї, близькість до фольклору.

"Кавказ". Жанр, тема, ідейна спрямованість. Образ Прометея. Міф і дійсність. Роль іронії і сарказму.

"І мертвим, і живим, і ненарожденим землякам моїм...". Жанр, проблематика, ідейний зміст, особливості віршування, багатство емоційних інтонацій: саркастична інвектива, глузування, жаль і сум, картання, пересторога, благання обняти "найменшого брата". Твір як заповіт нащадкам.

Творчість періоду ув'язнення та заслання (1847-1857)

Обставини створення циклу **"В казематі"**. Структура циклу. Тематична поліфонія, романтична символіка, фольклорні образи, посвята. Провідні мотиви віршів **"Згадайте, братія моя..."**, **"Н. Костомарову"**, **"Чи ми ще зійдемося знову?"**. Розпач і біль ліричного героя, пророча кінцівка твору **"Мені однаково, чи буду..."**. Тема самотності, розлуки з рідною землею (**"Рано-вранці новобранці..."**, **"Ой одна я, одна..."**). Фольклорна традиція (**"Косар"**). Туга за рідним краєм (**"Садок вишневий коло хати..."**, **"В неволі тяжко, хоча й волі..."**). Тема відступництва, зради. (**"Не кидай матері!" - казани..."**).

"Полякам" (**"Ще як були ми козаками..."**). Жанр, художні функції ідилічного зачину, контрасту, повторення фрази "іменем Христа" у протилежних значеннях, ідейний зміст, роль риторичних фігур. Заклик до єднання слов'янських народів.

"Іржавець". Жанр. Художня трансформація трагічних подій історії. Образ Матері Божої, заступниці козацтва перед Всевишнім, сльози іржавецької ікони "в Криму за Україну", Божа кара Петрові й повернення запорожців - ідейний зміст такого розгортання сюжету.

"Варнак". Образ жертви й месника. Монологічність оповіді. Засоби відтворення психології бунтівника.

"У Бога за дверми лежала сокира...". Обставини написання вірша, притчовий зміст.

"І виріс я на чужині...". Жанр, тема та ідейно-художній зміст твору.

"У нашім раї...". Жанр, тема, художня ідея твору.

Інтимна лірика: **"Не тополю високою..."**, **"І широкою долину..."**, **"Зацвіла в долині..."**. Роль пейзажу, фольклорної стилізації.

"Художник". Автобіографічність повісті. Персонажі, композиція, форми оповіді.

Творчість періоду після заслання (1857-1861)

Творче піднесення у зв'язку зі звільненням. Написання в Нижньому Новгороді поеми **"Неофіти"**, фрагмента **"Юродивий"**, триптиха **"Доля"**, **"Муза"**, **"Слава"**; переосмислення біблійних мотивів та сюжетів.

"Неофіти". Історична основа і художня фантазія, причини звернення до образів першохристиян, особливості сюжету і композиції, жанр, ідейний зміст.

Триптих "Доля", "Муза", "Слава". Вияв естетичних поглядів поета. Використання іронії. Роль і місце поетичного слова в житті автора.

"Юродивий" як фрагмент незакінченого твору. Тема, реалії часу, алегоричний зміст, грікі й справедливі докори та їх адресати. Роль риторичних звертань, стверджень, запитань і вигуків.

"Я не нездужаю, нівроку...". Жанр, тема, обставини написання, художня ідея. Оригінальність і фольклорна закоріненість порівняння. Персоніфікація, епітети та інші тропи.

"Ісаія. Глава 35". Художній переспів ("подражаніє") як засіб актуалізації біблійних текстів. Тема, ідейний зміст. Використання релігійної лексики, архаїзмів.

"Марія". Жанр твору. Євангельський та апокрифічний сюжет. Трактатування Т.Шевченком релігійних легенд.

"Молитва". Тема, характерне поєднання протилежних мотивів, ідейний зміст. Своєрідність композиції, роль контрасту, риторичні звертання і повтори, засоби евфонії, церковнослов'янізми, афористичність.

Т.Шевченко - видатний художник, цінність його малярської спадщини.

Теорія літератури. Романтизм. Послання, стилізація, медитація, молитва, балада, пісня, ідилія, ліричний монолог як жанри лірики. Триптих. Містерія.

Пантелеймон КУЛІШ. "До кобзи", "Рідне слово", "Чорна рада"

Огляд життя і творчості.

Участь у Кирило-Мефодіївському братстві. Стосунки з Т.Шевченком. Літературна, наукова, видавнича, культурницька діяльність.

Поетична творчість, її романтичний характер, вплив фольклору. Застосування трискладових силабо-тонічних розмірів (збірки "*Досвітки*", "*Дзвін*", "*Хуторна поезія*" та інші).

"До кобзи". Стан української культури. Роль поета. Алегоричність образу кобзи. Своєрідність строфічної та ритмічної будови вірша.

"Рідне слово". Зміст виразу "судити Україну рідне слово буде". Засоби сатири, її адресати. Роль риторичних звертань.

"Чорна рада". Жанр і жанровий різновид твору, його джерела, тема, особливості сюжету і композиції, мови. Використання досвіду літописання та зарубіжних авторів. Взаємопроникнення реалістичної та романтичної оповіді, персонажі з наявними історичними прототипами і вигадані. Оцінка роману сучасниками та наступниками (Т.Шевченко, І.Франко).

Теорія літератури. Роман-хроніка.

Марко ВОВЧОК. "Козачка", "Інститутка"

Огляд життя і творчості.

"Народні оповідання", повість "*Кармелюк*", їх зв'язок із фольклором, антикріпосницька й гуманістична спрямованість.

"Козачка". Особливості композиції, образ головної героїні.

"Інститутка". Жанр, тема, проблематика та її життєве підґрунтя. Художня майстерність у створенні образів-характерів. Автор у творі. Роль пейзажів. Багатство мови. Засоби сатири.

Теорія літератури. Характер, єдність типового та індивідуального. Оповідання і повість як жанри епосу.

Юрій (Осип) ФЕДЬКОВИЧ. "Нива", "Пречиста Діво, радуйся, Маріє!", "Три як рідні брати"

Огляд життя і творчості.

Фольклор і творчість Т.Шевченка у спадщині митця.

"Нива". Алєгоричний зміст, віршувальні особливості, своєрідність мови. Присвята Т.Шевченку.

"Пречиста Діво, радуйся, Маріє!". Релігійна основа твору. Сатирично-викривальний зміст. Панорама народного горя.

"Три як рідні брати". Жанр, тема, особливості сюжету, композиція, художня ідея.

І. Франко, Леся Українка про творчість письменника.

Іван НЕЧУЙ-ЛЕВИЦЬКИЙ. "Кайдашева сім'я"

Огляд життя і творчості.

Визначальні ознаки художнього стилю.

Тематика і проблематика ранніх творів ("**Дві московки**"), повісті "**Микола Джеря**".

"Кайдашева сім'я". Жанр, тема, художня ідея. Конкретно-історичне та загальнолюдське у творі. Своєрідність розгортання сюжету, композиція. Індивідуалізація характерів персонажів. Картини побуту, їх значення для розуміння характерів героїв, народнопоетична стилізація у творі. Гумор і сатира. Майстерність описів, діалогів, багатство мови, змістова та мистецька виразність художніх деталей.

Теорія літератури. Реалізм. Соціально-побутова повість, художня деталь.

Леонід ГЛІБОВ. "Мірошник", "Вовк та Ягня", "Шелестуни", "Мальований Стовп", "Журба" Огляд життя і творчості.

Громадська, педагогічна та видавнича діяльність. Розвиток байкарських традицій Г.Сковороди, П.Гулака-Артемівського, Є.Гребінки. Творче використання сюжетів байкарів світу.

Новаторство Л.Глібова-байкаря. Провідна тема байок. **"Мірошник"**. Фабула, морально-етичні проблеми у байці. **"Вовк та Ягня"**. Фабула, мораль. Іронія, алєгорія в байці. Митець про антидемократичне суспільство. Роль діалогу, його особливості.

"Шелестуни", "Мальований Стовп". Фабула, мораль, підтекст байок. Система образів. Лірика Л.Глібова.

"Журба". Тема, особливості її розкриття в елегії, роль пейзажу, реальне і символічне наповнення образу річки, тональність. *Теорія літератури. Елегія.*

Панас МИРНИЙ та Іван БІЛИК. "Хіба ревуть воли, як ясла повні?"

Огляд життя і творчості П.Рудченка (Панаса Мирного). Тематичне і жанрове новаторство творчості. Психологізм. Ранні твори письменника ("**Лихий попутав**", "**П'яниця**", "**Лихі люди**").

Роман Панаса Мирного та Івана Білика **"Хіба ревуть воли, як ясла повні?"**. Історія створення, джерела, проблематика. Своєрідність композиції.

Багатство деталей побуту, різноманітність характерів, проникнення в суперечності доби, психологізм. Роль обставин у формуванні характеру Чіпки. Фольклорне підґрунтя жіночих образів. Інші образи роману.

Роль художньої деталі. Нова ідейно-естетична функція картин природи. Суть алегорії у змісті назви.

Теорія літератури. Епос як рід літератури. Роман як жанр епосу. Соціально-психологічний роман як тематичний різновид роману.

Михайло СТАРИЦЬКИЙ. "До молоді", "До України", "Виклик", "Не судилось" або "Талан"

Огляд життя і творчості.

"Виклик". Жанр, особливості віршування, роль пестливих слів, зв'язок із фольклором.

"До України", "До молоді". Жанрові особливості, тематика, художні настанови творів.

"Не судилось". Жанр, тема, сюжет, композиція, персонажі, особливості характеротворення, художня ідея.

"Талан". Драма з життя української інтелігенції. Система образів. Прототип головної героїні. Тип конфлікту, провідні проблеми, життєва основа сюжету.

І. Франко про творчість М. Старицького.

Теорія літератури. Драма як рід літератури і драма як жанр. Соціально-психологічна драма як тематичний різновид драми.

Іван КАРПЕНКО-КАРИЙ. "Хазяїн", "Сава Чалий"

Огляд життя і творчості.

Перші драми і комедії, зумовленість їх конфлікту соціально-економічними відносинами часу ("*Розумний і дурень*", "*Сто тисяч*").

"Хазяїн". Жанр, засоби сатири, центральний персонаж, психологічне вмотивування і трагікомізм його вчинків. Представники народницької інтелігенції. Мовні характеристики. Своєрідність монологів та діалогів. Значення ремарок.

"Сава Чалий". Романтико-героїчна драма на історичну тему. Сюжет, композиція, ідейний зміст. Трагізм образу центрального персонажа. Образи гайдамаків. І.Франко про п'єсу.

Теорія літератури. Комедія як жанр. Засоби зображення характеру в драматичному творі. Конфлікт. Романтико-героїчна драма.

Іван ФРАНКО. "Гімн", "Гримить!", "Гріє сонечко!", "Земле, моя всеплодющая мати...", "Ой ти, дівчино, з горіха зерня...", "Чого являєшся мені у сні?..", "Червона калино, чого в лузі гнешся?", "Безмежнеє поле в сніжному завою...", "Сідоглавому", "Декадент", "Мойсей", "Захар Беркут", "Перехресні стежки", "Украдене щастя"

Огляд життя і творчості.

Лірика. Збірка "**З вершин і низин**". Багатство тематики, ідейно-естетична глибина, різноманітність форм. "Гімн". Символічність образу духу. Роль риторичних вигуків, повторів. Особливості віршування. Популярність пісні (музика М. Лисенка). Цикл "**Веснянки**". Зв'язок з фольклором,

алегоричний образ весни, особливості віршування ("Гримить!", "Гріє сонечко!", "Земле, моя всеплодюча мати...").

Збірка "Зів'яле листя". Художня вмотивованість підзаголовок *"Лірична драма"*. Художній аналіз віршів "Ой ти, дівчино, з горіха зерня...", "Чого являєшся мені у сні?..", "Червона калино, чого в лузі гнешся?", "Безмежне поле в сніжному завою...".

Збірка "Мій Измарагд". Тематика, проблематика, художні ідеї віршів "Сідоглавому", "Декадент".

Поема "Мойсей". Ідейна і композиційна роль прологу, строфічна будова (терцини). Стислий виклад біблійного сюжету та його художньої трансформації в поемі.

Тематична і жанрова багатоаспектність прози І.Франка.

"Захар Беркут". Жанр, тема, сюжет, композиція, персонажі, художня ідея.

"Перехресні стежки". Жанр, тема, сюжет, композиція, провідні персонажі твору, особливості характеротворення, ідейно-художній зміст.

Драма "Украдене щастя". Фольклорні джерела. Психологічна майстерність автора. Театральна доля п'єси, її екранізація.

Теорія літератури. Традиції і новаторство в художній літературі. Терцини.

Борис ГРІНЧЕНКО. "Батько та дочка", "Екзамен", "Дзвоник"

Огляд життя і творчості.

Особливості "малої прози" письменника: сюжети, описи, мова, адресація.

"Батько та дочка". Психологізм образів у показі життя і побуту шахтарів.

"Дзвоник". Рух письменника від етнографічно-побутового до психологічного оповідання. Увага до світу почуттів дитини.

"Екзамен". Жанр, тема, художня ідея твору. Сатиричний образ "члена учілищного совета".

Просвітницька діяльність Б.Грінченка. *"Словарь української мови"*.

Теорія літератури. Поняття про "великі", "середні" й "малі" епічні форми. *Оповідання, нарис, новела.*

Павло ГРАБОВСЬКИЙ. "До українців", "До Русі-України", "Я не співець чудовної природи...", "Швачка", "Трудівниця", цикл "Веснянки", "До Н.К.С.", "До матері"

Огляд життя і творчості

Своєрідність стилю.

"До українців", "До Русі-України". Жанр, мотиви, художні ідеї. Роль риторичних фігур.

"Я не співець чудовної природи...". Естетичне кредо письменника. Майстерне використання тропів. Художній засіб антитези.

"Швачка", "Трудівниця". Центральні образи творів, особливості композиції та емоційної тональності віршів (сюжетність, поєднання ліричного і трагічного).

Цикл **"Веснянки"**. Спорідненість із поетичним циклом І.Франка. Алегоричні та реалістичні образи в циклі. Діалог та антитеза у творах. Афористичність мови.

"До Н.К.С.". Засоби вираження почуттів ліричного героя. Автобіографічність поезії.

"До матері". Жанр ліричної сповіді. Вершина поетичної майстерності П.Грабовського.

Михайло КОЦЮБИНСЬКИЙ. **"Intermezzo", "Цвіт яблуні", "Fata morgana", "Тіні забутих предків"**

Огляд життя і творчості.

"Intermezzo". Жанр, символіка назви твору, особливості сюжету, композиції, роль пейзажу та внутрішнього монологу.

"Цвіт яблуні". Жанр, тема, символіка назви твору, художня ідея.

"Fata morgana". Жанр, тема, провідна ідея твору. Символіка назви. Своєрідність композиції. Роль художньої деталі. Поєднання реалістичних та імпресіоністичних засобів відображення дійсності.

"Тіні забутих предків". Жанр твору, тема, композиція, персонажі, особливості характеротворення. Романтичне забарвлення оповіді. Роль фольклорно-етнографічного матеріалу, діалектизмів.

Для самостійного читання. "Для загального добра", "Коні не винні", "Подарунок на іменини", "Він іде!", "Під мінаретами" (на вибір).

Теорія літератури. Імпресіонізм. Індивідуальний стиль письменника. Ліричний герой.

Леся УКРАЇНКА. **"Contra spem spero!", "Слово, чому ти не твердая криця...", "І все-таки до тебе думка лине...", "Стояла я і слухала весну...", "І ти колись боролась, мов Ізраїль...", "Як я люблю оці години праці...", "Дим", "Напис в руїні", "Давня казка", "Лісова пісня", "Одержима", "Бояриня"**

Огляд життя і творчості.

Багатогранність таланту. Особливості поетичного стилю і мови лірики Лесі Українки. Новаторство ритміки.

"Contra spem spero!". Тема, художня ідея, алегоричні деталі. Афористичність мови. Роль риторичних запитань і вигуків.

"Слово, чому ти не твердая криця...". Тема, художня ідея твору.

"І все-таки до тебе думка лине...". Своєрідність композиції. Афористичні вислови. Особливості віршування (різнорозмірний ямб). Риторичні звертання, засоби звукопису, їх зображувально-виражальна роль.

"Стояла я і слухала весну...". Мотив пробудження природи і людських сподівань. Роль звукових та зорових художніх деталей. Поняття про персоніфікацію.

"І ти колись боролась, мов Ізраїль...". Біблійні мотиви та образи у творі. Актуальність поезії. Особливості строфіки, ритміки. Доля твору.

"Як я люблю оці години праці...". Поетизація творчого процесу. Роль натхнення. Алегоричний образ перелесника. Особливості організації ритмічної мови (білий вірш).

"Дим". Провідний мотив. Роль метафори. Гіпербола у творі.

"Напис в руїні". Художня ідея. Особливості віршування. Інтонаційне багатство.

"Давня казка". Жанр, тема, ідея, особливості оповіді, віршування.

Драматургія Лесі Українки. Поняття про "драму ідей".

"Лісова пісня". Суть жанрового різновиду. Композиція твору, персонажі, оповідна манера, єдність реалій доби і міфопоетики. Драматургічна й віршувальна майстерність.

"Одержима". Специфіка жанру. Біблійна основа твору. Проблематика, центральні персонажі.

"Бояриня". Тема, час і місце дії, проблематика, центральні персонажі, художні ідеї.

Теорія літератури. Неоромантизм, драматична поема, драма-фесрія, білий вірш.

Василь СТЕФАНІК. "Новина", "Камінний хрест", "Марія", "Сини"

Огляд життя і творчості.

"Новина". Жанр, тема, композиція, засоби розкриття психічного стану персонажа, роль пейзажу та художніх деталей, мова.

"Камінний хрест". Життєві реалії. Народнопоетичні та християнські засади образу Івана Дідуха. Камінний хрест як художня деталь і як символ. Психологізм образу, лаконізм і виразність мови, мистецтво деталі.

"Марія". Майстерність зображення внутрішнього світу героїні. Образ рідної землі у творі. Біблійні мотиви.

"Сини". Композиція, персонажі, ідейний зміст, художня мова.

Особливості стилю письменника.

Теорія літератури. Експресіонізм.

Володимир САМІЙЛЕНКО. "Україні", "Українська мова", "Патріоти", "Вечірня пісня"

Огляд життя і творчості.

"Україні". Патріотичні мотиви. Жанр, провідні ідеї, художня мова.

"Українська мова (Пам'яті Т.Шевченка)". Тема, ідея. Розгорнуте порівняння, риторична кінцівка твору, її адресати.

"Патріоти". Жанр, тема, ідея, засоби сатири. Роль протиставлення.

"Вечірня пісня". Особливості інтимної лірики поета. Пейзажні малюнки у творі. Ритмомелодика.

Теорія літератури. Сатира і гумор, іронія, порівняння просте і розгорнуте, антитеза.

Ольга КОБИЛЯНСЬКА. "Людина", "Земля"

Огляд життя і творчості.

Участь у феміністичному русі та його відлуння в художній творчості. Особливості індивідуального стилю. Основні теми та мотиви. Значення

творчості О.Кобилянської для розвитку української художньої прози кінця XIX - початку XX ст.

"Людина". Жанр, тема, сюжет, особливості композиції, роль публіцистичних матеріалів, мова твору.

"Земля". Жанр, одвічна загальнолюдська тема та її конкретизація. Прототипи і типи. Особливості сюжету, композиції, характеротворення, художньої мови.

Архип ТЕСЛЕНКО. "Страчене життя"

Огляд життя і творчості.

Індивідуальний стиль. Тематика і проблематика творчості.

"Страчене життя". Жанр твору. Життєва основа. Гострота соціального конфлікту. Тема, система образів. Особливості характеротворення, художньої мови.

Степан ВАСИЛЬЧЕНКО. "Чайка" ("Мати"), "Талант", "Мужицька арихметика"

Огляд життя і творчості.

Особливості індивідуального стилю. Жанрове розмаїття творчості.

"Чайка" ("Мати"). Образ матері та її синів у творі. Особливості епічної розповіді. Специфіка пейзажних малюнків. Роль образу Т.Шевченка в поетиці новели, композиційній структурі.

"Талант". Жанр, тема, ідея, характери. Роль описів у творі (пейзажі, портрети, інтер'єр).

"Мужицька арихметика". Провідні проблеми та художні ідеї. Засоби вираження комічного. Роль художньої деталі.

Микола ВОРОНИЙ. "Іванові Франкові (Відповідь на його Послання)". Твір як своєрідна естетична декларація. Її художнє втілення у вірші "До моря" за допомогою психологічного паралелізму.

"За Україну!". Жанр, мотив, художня мова.

"Євшан-зілля". Літописне джерело, жанрові особливості, центральний образ-символ.

Інтимна лірика. Наспівність ("**Зорі-очі**"), взаємопереплетення з громадянськими мотивами ("**Ти не моя!**", "**Чи зумієш?**").

"**Легенда**". Жанр, мотив, художня ідея, стиль.

Теорія літератури. Модернізм. Символізм.

Олександр ОЛЕСЬ. "З журбою радість обнялась...", "Чари ночі", "Замовкніть всі: великий час прийшов...", "Айстри", "Лебідь", "О слово рідне! Орле скутий!", "Моїй матері", "О принесіть як не надію...", "Коли я вмер - забув, не знаю..."

Огляд життя і творчості.

Особливості стилю. Версифікаційна майстерність, багатство риторичних фігур, мелодійність.

"**З журбою радість обнялась...**", "**Чари ночі**". Лірика роздуму та почуттів. Роль протиставлень, психологічного паралелізму, риторичних звертань, стверджень і вигуків.

"Замовкніть всі: великий час прийшов...", "Айстри", "Лебідь". Роль антитези, символічних образів.

"О слово рідне! Орле скутий!". Жанр, мотив, художня ідея.

Мотиви лірики еміграційного періоду ("Моїй матері", "О принесіть як не надію...", "Коли я вмер - забудь, не знаю...").

Теорія літератури. Риторичні вигуки, запитання, звертання, ствердження.

Володимир ВИННИЧЕНКО. "Солдатики!", "Студент", "Федько-халамидник", "Кумедія з Костем"; "Чорна Пантера і Білий Медвідь" або "Між двох сил" (на вибір)

Огляд життя і творчості.

Діапазон літературного доробку. Експресіоністська манера письма. Підтекст, художні деталі в оповіданнях.

"Солдатики!". Лаконізм зображення події, загостреність конфлікту, психологічна вмотивованість вчинків і поведінки персонажів.

"Студент". Тема, сюжет, ідейний зміст. Центральний образ: засоби психологізму, мовна характеристика.

"Федько-халамидник", "Кумедія з Костем". Теми, художні ідеї, особливості розкриття психології дитини.

"Чорна Пантера і Білий Медвідь". Інтелектуально-психологічна драма, її світова слава. Психологічний конфлікт твору. Індивідуалізація характерів. Колізії мистецтва і життя в п'єсі.

"Між двох сил". Жанр, сюжет, композиційні особливості. Мікро- і макроконфлікти у творі. Трагізм образу головної героїні.

Павло ТИЧИНА. "Ви знаєте, як липа шелестить...", "Коли в твої очі дивлюся...", "Я сказав тобі лиш слово...", "Арфами, арфами...", "Скорбна мати", "Одчиняйте двері...", "Золотий гомін", "Пам'яті тридцяти", "Хто ж це так із тебе насміявся смів?", "До кого говорить?", "Я утверждаюсь...", "Похорон друга"

Огляд життя і творчості.

Поетика й мова, особливості стилю П.Тичини, значення його творчості для розвитку української поезії.

"Ви знаєте, як липа шелестить...", "Коли в твої очі дивлюся...", "Я сказав тобі лиш слово...". Аналіз творів інтимної лірики.

Збірка "*Сонячні кларнети*". Пориви юного духу, відчуття єдності з природою, її гармонією ("*Гаї шумлять...*", "*Ой не крийся, природо, не крийся...*", "*Світає...*").

"Арфами, арфами...". Образ ліричного героя, музичні, пісенні образи. Метафоризм.

"Одчиняйте двері...". Відображення суспільних суперечностей початку ХХ ст.

"Золотий гомін". "Скорбна мати". Жанр, теми, ідеї, особливості віршування. Засоби символізму та імпресіонізму. Афористичність, застосування риторичних фігур.

"Пам'яті тридцяти". Осмислення національної трагедії. Доля твору в історії літератури.

"Хто ж це так із тебе насміяться смів?", "До кого говорить?". Художній аналіз творів.

"Я утверждаюсь...". Філософський сенс непереможності, незнищенності народу, який бореться за свою свободу.

"Похорон друга". Жанр, тема, поєднання реального з уявним, оригінальність зорових і слухових деталей. Своєрідність строфічної будови. Трагічні та оптимістичні мотиви.

Теорія літератури. Символізм Тонічне віршування, звукове інструментування вірша.

Микола ЗЕРОВ. "Pro domo", "Навсікая", "Аргонавти"

Огляд життя і творчості.

М.Зеров і "неокласики" (М.Рильський, М.Драй-Хмара, П.Филипович, Юрій Клен).

"Pro domo". Шляхетні та вічні орієнтири поета.

"Навсікая". Уславлення краси як духовної гармонії.

"Аргонавти". Культурологічна насиченість творів, яскравість візуальних образів.

М.Зеров-перекладач ("*Антологія римської поезії*").

Теорія літератури. Сонет. Художній переклад. Європейський неокласицизм та українські "неокласики".

Максим РИЛЬСЬКИЙ. "Яблука доспіли, яблука червоні!...", "Ластівки літають, бо літається...", "Шопен", "Слово про рідну матір", "Мова", "Троянди й виноград", "Діалог"

Огляд життя і творчості.

Збірка "*На білих островах*" (1910). Зовнішнє наслідування символістів та його переборення в наступних творах.

"Яблука доспіли...". Мотив, художня ідея, засоби втілення, наспівність.

"Ластівки літають, бо літається...". Ліричний шедевр. Роль риторичних вигуків і стверджень.

"Шопен". Мотив, художня ідея, засоби втілення.

"Слово про рідну матір". Тема, художня ідея, особливості жанру (вірш-ораторія), трансформація образів фольклору та "Слова о полку Ігоревім".

"Мова". Тема, ідея, риторичні фігури.

"Троянди й виноград". Тема, образи, декларативно-афористична кінцівка.

"Діалог". Полемічність, дидактичність, діалогічна форма, ідейний зміст.

Володимир СОСЮРА. "Білі акації будуть цвісти...", "Так ніхто не кохав...", "Коли потяг у даль загуркоче...", "Любіть Україну", "До брата", "Мазепа"

Огляд життя і творчості.

Риси індивідуального стилю. Вплив символізму та імпресіонізму.

Інтимна лірика ("**Білі акації будуть цвісти...**", "**Так ніхто не кохав...**", "**Коли потяг у даль загуркоче...**").

"**Любіть Україну**". Жанр, тема, ідея, риторичні фігури. Доля твору.

"**До брата**". Жанр, тема, ідея, риторичні фігури.

"**Мазепа**". Жанр, історична основа, сюжет, композиція, ідейний зміст. Сучасне прочитання твору. Емоційна тональність викладу, роль риторичних фігур, вульгаризмів. Риси романтизму.

Богдан-Ігор АНТОНІЧ. "**Автобіографія**", "**Три перстені**", "**Пісня про незнищенність матерії**", "**Зелена Євангелія**", "**Село**", "**Вишні**", "**Ротації**"

Огляд життя і творчості.

Особливості індивідуального стилю Б.-І.Антонича, його новаторство, місце серед найвизначніших поетів світу.

"**Автобіографія**", "**Три перстені**", "**Пісня про незнищенність матерії**". Поетичне осмислення гармонійної єдності людини й природи, сонцепоклонські мотиви, трансформація фольклорних образів.

"**Зелена Євангелія**", "**Село**", "**Вишні**". Оригінальне сприйняття ліричним героєм природи, захоплення вічною красою світу. "**Ротації**".

Урбаністичні мотиви, художні образи. *Теорія літератури. Сюрреалізм.*

Григорій КОСИНКА. "**На золотих богів**", "**За земельку**", "**Змовини**", "**В житах**"

Огляд життя і творчості.

Характерні ознаки індивідуального стилю письменника. "**На золотих богів**". Жанр, тема, сюжет, манера оповіді, художня ідея.

"**За земельку**", "**Змовини**". Спільність теми та відмінність її стильового опрацювання.

"**В житах**". Лаконізм і психологічна насиченість оповіді. Неореалістичні та імпресіоністичні засоби зображення дійсності.

Остан ВИШНЯ. "**Моя автобіографія**", "**Чукрен**", "**Чухраїнці**", "**Зенітка**", "**Мисливські усмішки**", "**Щоденник**"

Огляд життя і творчості.

Тематика і проблематика, жанрова різноманітність творів.

"**Моя автобіографія**". Оригінальність жанру гумористичної оповіді письменника про своє життя.

"**Чукрен**", "**Чухраїнці**". Жанр творів. Висміювання вад українського характеру та менталітету. Комедійність ситуацій, народний гумор, дотепність вислову, глибина думки.

"**Зенітка**". Особливості відображення українського гумору.

"**Мисливські усмішки**". Своєрідність гумору (на конкретному прикладі).

"**Щоденник**". Філософські роздуми митця. Афористичність тексту.

Для самостійного читання. Роздуми про літературу і мистецтво у щоденнику "**Думи мої, думи мої...**". "**Ярмарок**" - жанрова своєрідність, оповідна манера, засоби комічного, мова.

Микола ХВИЛЬОВИЙ. "**Солоисський Яр**", "**Кіт у чоботях**", "**Я (Романтика)**", "**Мати**"

Огляд життя і творчості.

"Солонський Яр". Жанр, тема, композиція, характер художнього мислення письменника.

"Кіт у чоботях". Жанр, тема, композиція, центральний персонаж, ідейний зміст, роль метафори у творі.

"Я (Романтика)". Поєднання реалістичних, романтичних та імпресіоністичних засобів. Образ персонажа. Присвята *"Цвітові яблуні"* М.Коцюбинського.

"Мати". Жанр, тематика, особливості композиції, головні персонажі, художній задум.

Теорія літератури. Необароко.

Валер'ян ПІДМОГИЛЬНИЙ. "Місто"

Огляд життя і творчості.

Особливості індивідуального стилю.

"Місто". Зразок української урбаністичної прози. Провідні проблеми, художні ідеї. Складність і неоднозначність образу головного героя.

Теорія літератури. Екзистенціалізм.

Юрій ЯНОВСЬКИЙ. "Майстер корабля" або "Чотири шаблі"; "Вершники" (окремі розділи)

Огляд життя і творчості.

Романтичний характер творчості.

"Майстер корабля". Новаторський характер твору. Сюжетна інтрига, символічність образів, умовність зображення.

"Чотири шаблі". Художнє новаторство роману. Тема, провідна художня художня ідея, мова.

"Вершники". Жанрова своєрідність, особливості сюжету, композиції, центральні персонажі, ідейний зміст, художня мова.

Теорія літератури. Роман у новелах.

Микола КУЛІШ. "Мина Мазайло", "Патетична соната"

Огляд життя і творчості.

"Мина Мазайло". Жанр, тема, проблематика, композиція, персонажі, ідейний зміст. Засоби творення комічного. Сценічна доля твору.

"Патетична соната". Жанр, тема, проблематика, композиція, персонажі, ідейний зміст.

Теорія літератури. Жанри драми: трагедія, комедія, власне драма, трагікомедія.

Іван КОЧЕРГА. "Свіччине весілля", "Ярослав Мудрий"

Огляд життя і творчості.

"Свіччине весілля". Жанр, тема. Історична основа і художній домисел. Групування персонажів, засоби творення історичного колориту. Особливості композиції.

"Ярослав Мудрий". Жанр, тема, образ Ярослава Мудрого, його роль у композиції та ідейно-художньому змісті твору. Образи інших героїв.

Теорія літератури. Драматична поема.

Олександр ДОВЖЕНКО. "Україна в огні", "Зачарована Десна", "Щоденник"

Огляд життя і творчості.

О.Довженко - видатний кінематографіст світу (фільми "Арсенал", "Земля", "Аероград" та інші).

Поєднання реалістичних і романтичних засад, конкретно-історичного та вічного, національного й загальнолюдського у творчості.

"Україна в огні". Жанр, тема, особливості сюжетно-композиційних вирішень, ідейно-художній зміст. Політичні звинувачення автора. Доля твору.

"Зачарована Десна". Жанр, образ оповідача. Автобіографічність. Джерела становлення особистості митця та його таланту. Романтизм оповіді та реалізм побутових деталей.

"Щоденник". Характер записів, їх роль як матеріалу для творів і як документа доби.

Теорія літератури. Поняття про кінодраму та її жанри (*кіноповість, кіноепопея, кінопоема, кіноновела*).

Євген МАЛАНЮК. "Біографія", "Шевченко", "Невичерпальність", "Варязька балада"

Огляд життя і творчості.

Образи України і "малоросійства", трагізм обставин і віра в непереможність народного духу.

"Біографія". Формування характеру і переконань митця-патріота.

"Шевченко". Своєрідне бачення центрального образу у вірші. Роль антитези.

"Невичерпальність". Оптимістичний характер поезії. Особливості віршування. Провідний мотив твору.

"Варязька балада". Тема, художня ідея твору, символіка.

Улас САМЧУК. "Марія"

Огляд життя і творчості.

"Марія". Жанр, тематика, проблематика, композиція, центральні персонажі та їх характеристика. Біблійні образи і мотиви, їх роль. Індивідуальне й типове, національне, конкретно-історичне та загальнолюдське у творі.

Для самостійного читання. Роман-трилогія "Волинь" - епопея життя українського народу ХХ ст. Теорія літератури. Роман-епопея.

Микола БАЖАН. "Політ крізь бурю", "Данило Галицький"

Огляд життя і творчості.

Особливості ранньої творчості. Збірки **"Різьблена тінь", "Будівлі"**. Жанрове багатство поезії. Художній переклад.

"Політ крізь бурю". Ідеї патріотизму та засудження "культу особи" в поемі. Образ головної героїні. Морально-етичні колізії.

"Данило Галицький". Жанр, тема, художня ідея твору.

Іван БАГРЯНИЙ. "Тигролови" або "Сад Гетсиманський"

Огляд життя і творчості.

"Тигролови". Жанрові особливості, тематика і проблематика твору, характеристика образів.

"Сад Гетсиманський". Жанр, тематика і проблематика, автобіографічна основа, центральні персонажі, засоби психологізму, індивідуалізації і типізації, ідейний зміст.

Інші твори І.Багряного. Роман **"Людина біжить над прірвою"** - доля людини в антисвіті війни.

Теорія літератури. Пригодницький роман.

Василь БАРКА. "Жовтий князь"

Огляд життя і творчості.

"Жовтий князь". Відтворення в романі картин голодомору 1933 р., геноциду щодо українців. Життєва основа (особистий досвід автора, його рідних і земляків). Сюжет, центральні персонажі, їх групування, засоби психологізму, контрастування, типізації та індивідуалізації, роль художніх деталей, ідейний зміст.

Олег ОЛЬЖИЧ. "Триптих ", "Галли"

Життєвий шлях і загибель у фашистському концтаборі.

Поетичні збірки **"Рінь", "Вежі", "Підзамчя"**.

"Триптих ", "Галли". Провідні мотиви віршів. Висока культура та самобутність образного мислення.

Олена ТЕЛІГА. "Літо", "Мужчинам", "Вечірня пісня", "Чоловікові"

Життєвий шлях, героїчна смерть.

Романтичне звучання поезії. Образ ліричної героїні.

"Літо", "Мужчинам", "Вечірня пісня", "Чоловікові". Сплав ліричної ніжності й твердості переконань.

Андрій МАЛИШКО. "Україно моя", "Лист до гречки", "Пісня про рушник", "Пісня про вчительку", "Стежина"

Огляд життя і творчості.

"Україно моя". Народна символіка у творі, суть неповторності образу Батьківщини.

"Лист до гречки". Жанр, тема, ідейно-художній зміст, роль риторичних звертань, оригінальність художніх деталей. Версифікаційні особливості.

"Пісня про рушник", "Пісня про вчительку", "Стежина". Пісенна творчість А.Малишка. Фольклорне коріння, місткість образів-символів, художніх деталей.

Теорія літератури. Пісня як жанр лірики.

Олесь ГОНЧАР. "Людина і зброя" або "Собор"

Огляд життя і творчості.

"Людина і зброя". Ідеї гуманізму та патріотизму у творі. Образи роману як втілення ідейних засад автора. Художня індивідуальність О.Гончара в романі.

"Собор". Жанр. Місце в літературному процесі, історія появи та "критики". Тематика і проблематика, ідейний зміст. Образ собору як композиційного центру твору, його символічне значення. Персонажі, їх психологічні та морально-етичні характеристики.

Павло ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ. "Диво" або "Роксолана"

Біографічні відомості.

"Диво". Жанр, тема, проблематика, сюжетні лінії, персонажі, поєднання часових площин, ідейний зміст.

"Роксолана". Тематика і проблематика роману, характеристика образів. Історична основа.

Олекса КОЛОМІЄЦЬ. "Дикий Ангел" або "Фараони"

Огляд життя і творчості.

"Дикий Ангел". Жанр, тема, проблематика, персонажі. Промовисте ім'я, його символіка. Майстерність діалогів і полілогів, гострота сюжету, реалістичність конфлікту та ідилічність його художнього розв'язання.

"Фараони". Жанр, тема, проблематика, сюжет, підтекст, засіб сну та його роль, ідилічний фінал.

Юрій МУШКЕТИК. "Суд"

Біографічні відомості.

"Суд". Жанр, тема, проблематика, персонажі, ідейний зміст. Для самостійного читання. Роман "Яса", інші твори історичної тематики.

Дмитро ПАВЛИЧКО. "Коли помер кривавий Торквемада...", "О рідне слово, хто без тебе я?", "Коли ми йшли удвох з тобою...", "Два кольори", "Дзвенить у зорях небо чисте...", "Я стужився, мила, за тобою...", "Лелеченьки"

Біографічні відомості.

"Коли помер кривавий Торквемада...". Жанр, тема, фабула, ін-акомовний зміст твору, афористична кінцівка, художня ідея.

"О рідне слово, хто без тебе я?". Тема, її риторичне вирішення, ідея.

"Коли ми йшли удвох з тобою...". Тема, проблематика, ідейний зміст.

"Два кольори", "Дзвенить у зорях небо чисте...", "Я стужився, мила, за тобою...", "Лелеченьки". Пісенна творчість поета, її фольклорна закоріненість та своєрідність, ідейно-змістова глибина, художня мова, засоби милозвучності.

Ліна КОСТЕНКО. "Мій перший вірш написаний в окопі...", "Пастораль ХХ сторіччя", "Тут обелісків ціла рота...", "Життя іде і все без коректур...", "Вже почалось, мабуть, майбутнє...", "Умирають майстри...", "Світлий сонет", "Розкажу тобі думку таємну...", "Моя любове! Я перед тобою...", "Маруся Чурай". Біографічні відомості.

"Мій перший вірш написаний в окопі...", "Пастораль ХХ сторіччя", "Тут обелісків ціла рота". Відлуння війни та роздуми над трагічністю людської історії.

"Життя іде і все без коректур", "Вже почалось, мабуть, майбутнє", "Умирають майстри...". Філософські медитації. Проблема вічних духовних цінностей.

"Світлий сонет", "Моя любове! Я перед тобою...", "Розкажу тобі думку таємну...". Мотиви, художні образи інтимної лірики.

"Маруся Чурай". Жанр, тема, ін-акомовний зміст твору, особливості композиції, оповідної манери, персонажі, засоби характеротворення,

художня мова.

Теорія літератури. Роман у віршах, медитація.

Василь СИМОНЕНКО. "Задивляюсь у твої зіниці...", "Дід умер", "Піч", "Баба Онися", "Дума про щастя", "Лебеді материнства", "Є в коханні і будні, і свята...", "Казка про Дурила"

Огляд життя і творчості.

"Задивляюсь у твої зіниці..." (варіант: "*Україно! П'ю твої зіниці..* "). Художня ідея, риторичні звертання, вилучені цензурою строфи, їх ключове значення для вияву необхідної повноти змісту.

"Дід умер", "Піч", "Баба Онися", "Дума про щастя". Осмислення долі простої людини. Проблематика, роль іронії.

"Лебеді материнства". Мотив, фольклорна основа. Фрагмент вірша як народна пісня.

"Є в коханні і будні, і свята...". Своєрідність інтимної лірики.

"Казка про Дурила". Тема, проблематика, алегоричність, ідейний зміст, засоби сатири, оптимістична кінцівка.

Іван ДРАЧ. "Етюд про хліб", "Балада про соняшник", "Крила", "Чорнобильська мадонна"

Біографічні відомості.

"Етюд про хліб". Поетизація явищ буденного життя.

"Балада про соняшник", "Крила". Синтез фольклорного та модерного світобачення, алегоричність "балад", їх інакомовний художній зміст.

"Чорнобильська мадонна". Жанр, тема, проблематика, особливості сюжету, ідейний зміст.

Борис ОЛІЙНИК. "Урок", збірка "Сива ластівка", "В оборону хліба", "Крило", "Пісня про матір"

Біографічні відомості.

"Урок". Людина й народ у війні проти фашизму.

Збірка "Сива ластівка". Загальна характеристика. Поетизація праці, народної моралі й етики. Образ жінки-матері в циклі "Сиве сонце моє". "В оборону хліба". Філософські роздуми про ставлення людини до хліба. "Крило". Осмислення проблеми "людина і природа". Психологізм. Майстерність верлібра.

"Пісня про матір". Тема безсмертя. Діалогічність та метафоричність мови.

Григор ТЮТЮННИК. "Зав'язь", "Три зозулі з поклоном", "Оддавали Катрю", "Син приїхав"

Огляд життя і творчості.

"Зав'язь", "Три зозулі з поклоном", "Оддавали Катрю", "Син приїхав". Жанрова своєрідність кожного твору, тематика, персонажі, особливості сюжетно-композиційних вирішень, оповідної манери, художньої мови.

Валерій ШЕВЧУК. "На полі смиренному"

Біографічні відомості.

"На полі смиренному". Жанрові особливості, тема, художня ідея.

Теорія літератури. Притча.

Василь СТУС. "За літописом Самовидця", "Як добре те, що смерті не боюсь я...", "Ярій, душе. Ярій, а не ридай...", "Не можу я без посмішки Івана...", "У цьому полі, синьому, як льон...", "Схились до мушлі спогадів - і слухай...", "Наснилося, з розлуки наверхлося...", "На колимськiм морозі калина...", "Весняний вечір, молоді тумани"

Огляд життя і творчості.

Доля художньої спадщини - зарубіжні видання ("*Зимові дерева*", "*Свіча в свічаді*", "*Палімпсести*"). Поширення поезій у рукописах. Видання в Україні ("*Дорога болю*", "*Вікна в позапростір*", твори в 6-ти томах, 9-ти книгах).

"За літописом Самовидця". Проекція історії України на сучасність

"Як добре те, що смерті не боюсь я...". Поезія як засіб "прямоствояння".

"Ярій, душе. Ярій, а не ридай...", "Не можу я без посмішки Івана...", "У цьому полі, синьому, як льон...". Стійкість у важких випробуваннях. Ідея збереження людської гідності і самоповаги.

"Схились до мушлі спогадів - і слухай...". Метафоричність, філософія життя і творчості.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Духовні криниці. Хрестоматія з української літератури /Упорядники Г.Семенюк, П.Хропко
2. Гаєвська Н.М. Українська література ХІХ ст. Хрестоматія. За ред. Н.М. Гаєвської. - К.: Либідь, 2006
3. Живиця. Хрестоматія української літератури ХХ ст.: У 2-х кн./За редакцією М.м.Конончука. – К.: Твім інтер, 1998.
4. Історія української літератури 70-90 років ХІХ ст.: У 2 т. /За ред. проф. О.Гнідан. - К., 1999
5. Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. Підручник /За ред. В.Г.Дончика. -К.: Либідь, 1998
6. Іспит з української літератури /За ред. проф. Н.М.Гаєвської, керівник проекту проф. Г.Ф.Семенюк. - К., 2003
7. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. - К.: Видавничий центр "Академія", 2007
8. Краса і сила українського слова. Хрестоматійні тексти ХХ століття. Навч. пос. за прогр. 10-11 кл. /Упорядник і автор Юлія Солод. - К.: Світло знань, 2000
9. Літературознавчий словник-довідник /За ред. Р.Гром'яка та ін. - К., 1987
10. Міщенко О.І. Українська література. Підручник для 10 класу, - К.: Освіта, 2005
11. Бернадська Н.І. Українська література ХХ століття. - К.: Знання-Прес, 2002

12. Семенюк Г.Ф., Гуляк А.Б. Срібний птах: Хрестоматія з української літератури для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів: У 2 ч.-К.: Освіта, 2006

13. Семенюк Г., Ткачук М., Ковальчук О. Українська література. Підручник для 11 класу, - К.: Освіта, 2002

14. Солод Ю. Українська література - ХХ: погляд на межі тисячоліть. Навч. пос. за прогр. 11 кл. - К.: Світло знань, 1999

15. Українська література у портретах і довідках. /За ред. П.Кононенка. - К. Либідь, 2000

16. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 3 кн. /За ред. В.Яременка. - К.: Рось, 1994